

VIII.

Högtider och fester.

ya Stockholm följer fädrens bruk och glömmet ej att hellighålla de gamla högtiderna. I det afseendet är kanske ej mycket förändradt. Redan i oktober börjar man tänka på jul. Medelklassens och till en del äfven aristokratiens unga damer gå omkring i tapisseribodarne och välja brodermönster. Stockholms manliga befolkning finner jultiden ännu tämligen aflägsen och uppskjuter tanken på julklappars inköpande. Uppskofvet gäller hela november, men fruntimmernas flit är då stadd i tillväxt.

Bodegarne börja ordna utställningarna i sina fönster, tills vidare endast på försök och för att gifva allmänheten en liten försmak af hvad komma skall. Hufvudstadens damer träffas oftare än förr på Drottninggatan och Vesterlånggatan, stanna långa stunder utanför Lemans ena hörn, kasta äfven en blick på andra hörnet, fantisera ej sällan framför Möllenborgs, Ambrosii, Millbergs och Hallbergs fönster, draga en åstundans suck utanför Larsons lockande rutor och gå helt dristigt in till fröken Torsk för att låta henne i förtroende veta ett och annat om smak för broscher och armband, endast för den händelse, att fruntimmernas manlige fränder skulle komma in och fråga på något glänsande. Man kan inte vara nog förtänksam i det fallet. Olyckligtvis infinna fränderna sig först mycket närmare jul, kanske ej förr än på själfva julaftonen, men det kan ej skada, att ha sagt ifrån i tid.

Från Hallberg och Carlman och de andra med guld och juveler och silfvertoalettprydnader är det icke långt till Lejas, och komma i julklappsfunderingar omkringströfvande damer väl dit, är ej lätt för dem att slippa därifrån. Man måste se hela lagret på den dyra sidan och den billiga, uppe i våningarna och nere i bazaren, trappa

upp och trappa ned, ut och in, härs och tvärs. Och så skall man in till Meeths.

Det där tager tid, men är alldeles oundvikligt några veckor före jul, äfven om arbetena där hemma skulle komma på efterkälken. Kanske att Handarbetets vänner nu såsom alltid varda vänner i nöden. Deras lokaler äro fyllda från morgon till afton.

Herrarne gå endast in till Sörmans då och då, men ännu köpa de ingenting. Så är man, utan att man ens tänkt derpå, långt inne i december. Man börjar tala om julväder. Anders har händelsevis »braskat», och nu skall jul naturligtvis »slaska», hvilken utsigt gör bodhandlarne ganska modstulna. De äro så ofantligt beroende af väderleken. Men köparne måste lockas, måste med starka medel dragas till hvar enda bod. Uppllysningen stiger för hvarje afton och lyser lika klart, stundom bländande, i »magasinens» — en stockholmsbod med någon aktning för sig själf och med berättigadt anspråk på aktning hos allmänheten kallar sig magasin — nedra våning och i de öfra. Man riktigt öfverträffar sig själf i »étalage», denna svåra konst, som ännu för icke så ofantligt länge sedan var föga känd i Stockholm, men nu för hvarje år gör storartade framsteg, konsten att visa hvad man har och visa det på ett sådant sätt, att ingen annan kan visa maken. Hvilken täflan i det afseendet mellan våra handelsbodas! Huru annorlunda ser det icke ut i nya, mot hvad man såg i gamla Stockholm.

Det var en klagan, som hördes på de tider, då bodarne voro små, illa upplysta och dåligt försedda och då bodegarne i synnerhet icke förstodo att visa fram hvad de hade, och den klagan innehöll en försäkran, att »tiderna voro mycket dåliga», att man sålde litet och förtjänade ännu mindre. Samma klagan hör man ännu, och vanligtvis tillägges: »andra jular hadē vi förr» Och likväl äro Stockholms handlande ännu ej riktigt utarmade!

Det frostar upp, det faller snö och vi få ett litet nätt före. Anders braskade, men det gör julen också. »Gamla märken stå icke.» Ansigtena klarna. Man glömmar att klaga öfver de dåliga tiderna. Gatorna äro öfverfyllda af människor. Bodarne äro ej häller tomma.

Söndagen näst före jul är inne. Det är den mest egendomliga söndag på hela året, en söndag, som egentligen icke är någon söndag och likväl mera festlig än söndagarne i allmänhet. Kyrkorna äro ej mycket besökta. De burgna familjernas fruntimmer ha icke tid att gå i kyrkan, ej ens om deras favoritpredikant är i tjänstgöring. Julstöket är i full fart, och broderierna, virkningarna, handarbetena af alla slag måste påskyndas. De fattigare familjerna äro ännu strängare sysselsatta. Det gäller att förtjäna en styfver till jul, och nu har man

blott ett par dagar igen. De ensamma sömmerskorna ha icke sofvit på flere dygn. De ha knapt så mycken kraft kvar, att de kunna trampa symaskinen, och likväl surrar denna utan uppehåll. Under juldagarne får man hvila ut. Det gäller blott att icke stupa innan dess.

Bokförläggarne, boktryckarne, bokbindarne ha arbetat i förskräcklig brådska ända till ett par dagar före högtiden. Jullitteraturen måste naturligtvis ut före jul. Författarne och öfversättarne voro färdiga redan i oktober, många långt förut. Nu är det bokspeditörernes och bokhandlarnes tid. Nu ordnas snillefosterna på boklådornas diskar och i deras fönster. Det måste ske med smak och likväl med yttersta skyndsamhet.

Alla ha brådt om, och likväl draga stockholmare i tio tusental omkring på stadens gator. Det ser ut som ingen af dem hade något att göra. Det är de söndagslediga, som icke äro berörda af julbrådskan, och det är kanske också åtskilliga som, oaktadt brådskan, måste ut och se på bodfönsterna, hvilka på aftonen lysa mera bländande än någonsin, locka med ännu sinrikare utställningar af ännu präktigare varor.

Det ser festligt ut öfver alt. Den mest besökta gatan är Drottninggatan och likaledes dess ingångsport Fredsgatan. Från Fredsgatans hörn till Kungsgatan, äfven längre upp, men i synnerhet från nämnda hörn till Mästersamuelsgatan drager hela aftonen en tätt sammanträngd skara på hvardera gångbanan, rörande sig i motsatt riktning. På den kvällen iakttages trottoarordningen ganska noga. Man håller sig alltid på vänstra trottoaren. Äfven på körbanan röra sig fotgängare i tusental, iakttagande samma ordning.

Öfver alt är något att se i de upplysta fönstren, men man får ej stanna länge framför hvarje bod. Det skulle orsaka stoppning i den sakta framglidande folkströmmen, och det fördrages icke af polis-konstaplarna, hvilkas kaskar blänka allestädes i hopen. Framåt! så är polisens bud, och framåt går det, om ock blott i sakta skridande. Svårast är kanske att förmå de skådelystna att lemna platsen framför Holländska magasinet, som oaktadt sitt främmande namn utställer svenska folkdräkter på figurer. Ett år såg man där ett par dalkullor; året derpå hade familjen ökats med åtskilliga småkullor. Så raskt kan det gå. Hvem vet huru långt det kunde gå, om Holländska magasinet icke beslutat att själf t sluta sina dagar.

Andra lockelsepunkter, der stockning vanligtvis uppstår, äro nedanför Labatts fönster med idel fina fruntimmersvaror, samt blomsterbutikerna, hvilka täfla i smakfull sommarskrud vid jultiden och dess utom söka väcka uppmärksamhet genom särskilda dekorationer i tempel, grottor o. s. v. Boklåd-fönsterna äro äfven lockande med

sina kalendrar, barnböcker och granna bokband i allmänhet, sina stora planscher och fotografier i bländande belysning. Och leksaksbodarna sedan! Det är ej lätt att få barnen från de fönstren. Och barnen äro naturligtvis ute alle samman. Det är en högtidsafton, som de icke kunna försumma, en ögonfägnad och en förhoppningarnas fest, ty — hvem vet? — just det vackraste de sett den kvällen, midt i julglansens trollverld, få de kanske till julklapp, få ega det hemma hos sig och njuta af det för egen räkning. Ja, det är en förtjusande afton.

Julmarknaden.

Regeringsgatan är sannerligen ej häller folktom, och i sin början kanske ännu mera befolkad än Drottninggatan. Det gäller att få se hvad Leja's ha att visa, och det är i sanning icke litet. Utanför de fönstren och i ingången till godtköpsafdelningen är folkskockningen så tät, att polisen kan föga eller intet uträtta.

Men mäktiga folkströmmar draga också öfver Norrbro, upp för Lejonbacken, snedt öfver borggården, bort till Slottsbacken och Stortorget, där nya Stockholm ärft gamla Stockholms »julmarknad», den som i långa tider var julens enda. Då julen fordom nalkades, slog stadens handverksidkande borgerskap upp sina klumpiga

trästånd på stadens Stortorg, den historiskt ryktbara platsen, och där stälde de sig sjelfva eller sina hustrur och döttrar för att falbjuda de till högtiden förfärdigade handtverksalstren, och stadens invånare af alla åldrar, men barnen förnämligast, gingo omkring och falkade på den inhemska slöjden. Ingen »bönhas», det är icke burskaps-egande handtverkare, understod sig att göra anspråk på en sådan ståndplats.

Då var julmarknaden alt. Eisen vid Regeringsgatan och Eurenus vid Lilla Nygatan hade ännu icke börjat täfla med marknadsstånden. Då viste stockholmsboarne icke af några leksaksbodas här och där i staden, och det föll de äldre icke in att köpa julklappar annorstädes än i marknadsstånden hos bokbindarefrun, kammakarefrun, tenngjutaremsellen och guldsmedsfrun. Äfven sedan Eurenus börjat draga till sig en god del af leksaks- och bosättningshandeln samt Warodell vid Ridderhusstorget gjort sig känd genom finare smideshandel och stort lager af Rörstrands fajanser, gick man dock ännu till Stortorget julmarknad.

Nu är det annorlunda. Nu är det icke mästaren, allra minst den till fabrikör upphöjde handtverkaren, som sätter sig i stånd på Stortorget och Slottsbacken. Det är han för god till. Där stå nu bara fattiga stackare, som köpt sig litet kram för att åter sälja ut det, idel futtigheter, slöjdens sämst lottade styfbarn, vemodigt dåliga julklappar, som kostat en spottstyfver och säljas för en spottstyfver.

Af de gamla stadiga och kölden någorlunda utestängande plankstånden finnas nu mera ett mycket litet antal. De flesta marknadsbutikerna bestå af tunn väf, uppsatt på några träribbor och hvilken låter kölden och snön tränga igenom och stelna de arma säljarne.

För hvarje plats erlägges en afgift af 6 kr., hvilken skall vara inbetald å stadens kassakontor några dagar förr än marknaden öppnas. Inga salustånd få föras till marknadsplatsen förr än dagen före marknads början, hvilken nu brukar infalla på den 20 december, och inga stå kvar där före utgången af nästföljande helgfria dag efter marknads slut, som nu mera är den sista december. Förr räckte marknaden till trettondagen, och ännu längre till baka till tjugondag jul.

Denna fattigmans marknad är likväl ännu kär för mången gammal stockholmare, hvilken, ehuru under väsentligt ändrade förhållanden, därigenom erinras om barndomens glada jular, och äfven den nutida stockholmsbarndomen finner där nog mången fröjdanledning. Folk, som drifver fram och tillbaka i julmarknaden, saknas aldrig, men köparne äro ej många. Säljarne ha otvifvelaktigt icke lätt att få något öfver sedan marknadsplatsen och öfriga utgifter äro betalda; följderna af en omild väderlek få de nog kännas vid.

Några nya uppfinningar i den lilla industrien utmärka just icke vår julmarknad. Undantagsvis kan man få se en ny leksak, mest i frambringande af oljud. Vanligvis äro dessa uppfinningar dock icke svenska, utan hit införda från utlandet. Den svenska leksaksslöjden är icke uppfinningsrik.

Under det man fryser, kanske äfven svälter i de tunna väfstånden på Stortorget och ännu värre på Slottsbacken, där vinden och snöyran ha friare spelrum, svettas säljarne i de folkuppfyllda bodarne vid Vesterlånggatan, gamla och nya Stockholms lifligaste handelsgata, åt minstone jämförelsevis lifligare än de ofvan nämde stora Norrmalmsgatorna. Men kommer man upp åt Söder, är det slut med lifligheten. Den stadsdelen har många aktningvärda salubodar, och äfven de ha naturligtvis andel i julhandeln, men betydande äro de icke, ej håller synnerligt påkostade i utstyrel. Ungefär det samma kan man säga om det aflägsnare Norrmalms och Kungsholmens samt äfven om Ladugårdslandets butiker, med undantag dock af dem som finnas vid Sturegatans början och till en del vid Humlegårdsgatan.

Julhandelns lifligaste uttryck skådas kanske hos Josef Leja, men den handeln förekommer litet hvarstädes i Stockholm, och äfven den tarfligaste diversebod i utkanterna får väl sin andel. Det är likväl i synnerhet i trakten omkring Gustaf Adolfs torg och ett stycke uppåt Drottning- och Regeringsgatorna, vid Kungsträdgårdsgatan och Norrmalmstorg samt längs hela Vesterlånggatan och äfven vid Nygatorna som den handeln riktigt blomstrar.

Redan flere dagar före jul börjar en särskild, om icke blomstrande, dock grönskande affär på de flesta af våra torg. Det är julgransmarknaden. Huru många små granar införas till Stockholm i veckan före jul kunna vi icke uppgifva, men antalet torde få räknas i tusental. Nu mera stå de uppradade öfver alt, och ju närmare man kommer till julaftonen, dess grönare äro utsigterna. Vanligtvis säljas alla, åt minstone de flesta, men prisen falla stundom till en obetydlighet på sjelfva julaftonen. Stora, raka granar kosta ett par dagar före jul ett par kronor, kanske ännu mera, men nedprutas på julaftonens morgon, i fall tillförseln är riklig, till hälften och därunder. Mindre ståtliga exemplar säljas ofta till vrakpris.

Förr var det landtbefolkningen själf som ej blott forslade granarne till staden, utan äfven stannade kvar för att sälja dem. Så sker väl ännu till en del, men flertalet af dem som nu hålla granar till salu på gator och torg äro mellanhänder, spekulanter, som gå landtbefolkningen till mötes långt ut på landsvägarne och köpa hela partier af tillförseln samt sedan återsälja dem i detalj. Stundom kunna på det sättet goda affärer göras, stundom uppstår förlust, och det är

ingen glad syn att sent på julaftonen se en gransäljare, som fåfängt utbjuder en kanske icke ringa återstod af partiet, under det han springer bredvid sin vara för att hålla sig varm, stampar i snön och blåser i de stelnade fingrarna. Bredvid stå kanske några fattiga barn, som så gerna ville ha en gran med sig hem — mor har ej haft råd att köpa någon i år — men de kunna ej ens till det billiga pris som nu fordras förskaffa sig den julfröjden.

Om någon möjlighet är, skall hvarje familj i Stockholm ha julgran, om icke annan, dock en helt liten att ställa på bordet eller kanske endast en af papper, men då en lysande. I det afseendet är nya Stockholm fullkomligt likt det gamla. Och granen skall alltid prydas med sötsaker och lysande krimskrams samt med små färgade vaxljus. Seden bibehålles vanligtvis äfven hos familjer, hvilkas ungdom för länge sedan trampat ut barnskorna.

Julaftonen är inne. Brådskan är större än någonsin. Alt är stäldt på sin spets. Husfadern går visserligen äfven i dag till sina vanliga göromål, men innan han begifver sig till kontoret, ämbetsrummet eller fabriken, besörjer han i största hast uppköpet af en eller annan julklapp. Hvad som återstår uppskjuter han till middagen, och det kan hända, att han tager sig ledigt samt äfven lemnar sina biträden ledighet förr än vanligt. Så är man fri att egna sig åt helgen, att gå i butikerna, lacka in julklapparna och skrifva julverser, ifall man är så pass mycket versmakare.

Men de som icke kunna taga sig ledighet, det är bodegarne och deras biträden. Långt på eftermiddagen äro bodarne besökta och fastän de på aftonen ofta stå tomma — alla ha då gjort sina uppköp — stängas de vanligtvis icke förr än ganska sent.

Ur kyrkfönstren strålar det starkt. Det är högtidlig aftonbön, i några kyrkor kl. 6, i andra kl. 5, i ett par kl. 4, och mycket folk infinner sig. Det är med julaftons-gudstjänsten, som med gatupromenaderna i skenet af butikglansen söndagen förut — alla människor äro strängt sysselsatta inom hus, och likväl är det några tiotusental som icke hålla sig hemma.

Själftva julen inom hus är i nya Stockholm icke olik forna tidens. Det är företrädesvis barnens högtid i år som i fjol och för hundratal år sedan, och när fjärdedelen af 1900 talet försvunnit, skall mången stockholmare ännu erinra sig huru roligt man hade i hans barndom, då man skref 1886 och 1887. Julgröten finnes på åttiotalet lika väl som den fans femtio år och hundra år förut samt ännu längre till baka. Möjligt är att lutfisken däremot fått på många ställen gifva vika för någon annan fisksort. Julklapparne utdelas på olika sätt i olika familjer, men afskaffade äro de ej, hvarken i slottet eller i stu-

gorna på Skinnarviksbergen, så vida de senare icke äro bebodda af alldeles utfattiga, och tredje dag jul läsa stockholmarne med stort intresse i tidningarna om de julklappar som den kungliga familjens medlemmar skänkt hvarandra. Sådant måste tidningarna ha reda på.

Det gamla bruket, att husbönder och tjänare skulle åt minstone på julaftonen äta vid samma bord, är nu mera nästan alldeles bortlagdt. Men i några stora affärer, i synnerhet på stora värdshus, undfågnas hela personalen den aftonen med en gemensam festmåltid vid lyckta dörrar.

Ute på gatorna är det tyst och stilla, sedan den egentliga festen börjat i det inre. Den som vankar ensam på Stockholms gator sent på julaftonen är utan tvifvel en olycklig människa. Äfven armodets barn bruka då hålla sig inom hus, hågkomna åt minstone med det oundgängligaste, ofta med mycket mera, af dem som det förmå. Stockholmarens hjälpsamhet är stor och vidt omfattande, än reglerad af förstånd och samhällsomtanke, än ganska oförståndig, alltid vittnande om godt hjärta, sällan ett alster af skryt.

Julen är den tid af året, då hjälpsamheten är verksammast. Den sträcker sig bland annat till den del af samhällets olycksbarn som ej håller på julaftonen kan skaffa sig annat tak öfver hufvudet än det tillfälliga i natthärbärgen, och går man den kvällen till härbärgen vid Kamakaregatan eller det som är vid David Bagares gata, kan man få se huru de eländigaste där fira julen genom att åt minstone äta sig mätta.

På juldagsmorgonen ringa stadens alla kyrkklockor redan kl. 7, och innan kl. 8 äro de festligt upplysta kyrkorna fyllda af julotbesökande. Intet har i det afseendet ändrats under de senare femtio åren. Den gamla seden att fira julottan i Solna kyrka iakttages ännu af några stockholmare, bland hvilka åtskilliga vid återfärden rasta på Stallmästaregården och styrka sig med en julglögg. Erkännas måste dock, att en icke ringa del af Stockholms befolkning ej gör sig synnerligt brådt med att lemna sängen på juldagsmorgonen.

Seder och bruk under den öfriga delen af helgen afvika ej synnerligt mycket från gamla Stockholms: slägmiddagar på juldag och annandag, stora, och små samkväm under de öfriga dagarne till årets slut.

Teatrarne uppföra »folkskådespel». Kungl. Stora teatern försummar icke att på annandagen spela »Vermländingarne» och gifver detta folkliga tal-, sång- och dansspel kanske på middagen, då aftonen upptages af någon opera, under det äfven Dramatiska teatern har en middags- och en aftonföreställning, den förra med t. ex. »Askungen». På senare år ha de enskilda teatrarne gifvit föreställningar ej blott på annandags middag och afton, utan äfven på juldagen, något som

i gamla Stockholm skulle ha ansetts hädiskt. Andra förlusteställen, t. ex. »Mosebacke établissement», äfven kalladt Folies Bergère, Berns salonger och Blancs kafé bjuda på aftonföreställningar, i synnerhet musikaliska och bacchantiska, och öfver alt i staden höras tingeliting och tingeli-tang. Den protestantiska kyrkan blandar sig naturligtvis icke i dessa förlustelser, och den katolska i Stockholm har öfvergifvit att bjuda på det fromma nöjet af »Krubban i Bethlehem», som för några årtionden sedan tillhörde julens förströelser för »barn och tjänstfolk».

Den familjelösa eller från familjen för tillfället frigjorda befolkningen fyller förlusteställena och kaféerna, och om egentliga *saturday* icke förekomma i Stockholm, så är julveckan dock anslagen till nöjets dyrkan och ett tämligen uppsluppet lefnadssätt. Man söker så gladt som möjligt göra sig kvitt det gamla året. På nyårsaftonen äter man åter gröt i familjerna och stannar ofta uppe till efter midnatt för att önska hvarandra godt nytt år.

Det nya börjar icke, som i gamla Stockholm, med denna mängd af personliga uppvaktningar och välönskningar, som voro oundgängliga bland alt »bättre» folk, men nyårskortens antal har däremot tillväxt i betydlig grad. Huru många gånger har man ej hört talas om, att dessa kort skulle afskaffas! Men hotelsen har aldrig satts i verket. Skilnaden är endast, att då man förr skickade tjugu med egna betjänter eller läjde vaktmästare i hvita bomullsvantar, skickar man nu hundra med posten. Nyårsdagen, en hvilodag för de flesta stockholmare, är årets tyngste arbetsdag för brefbärarne. År 1888 kom Stadsposten till postverkets hjälp och befodrade väl sina tjugu- eller trettiotusen kort, men postverkets brefbärare pustade under bördan af öfver två hundratusen, som utdelades i stadens alla delar och upp för stadens alla trappor, hitkomna från landets alla orter och äfven från utrikes platser, men de allra flesta infödda stockholmskort.

Målade, d. v. s. i färgtryck prunkande, kort försöka att vinna spridning äfven på nyårsdagen, men lyckas dock föga. Sådana ha sin mesta afsättning på namns- och födelsedagar, i synnerhet bland de mindre bildade klasserna. De gamla hvita korten med namnet i sten- eller koppargravyr, nu mera mest i boktryck, äro på nyårsdagen de öfvervägande, stundom blandade med gula eller gråa skiftningar, då och då gifvande vika för oskurna, smutsbruna papperslappar, hvilka för några år sedan förklarades vara »stiliga», men dock aldrig tagit riktig fart. Personliga besök äro på nyårsdagen ej synnerligt talrika, men afläggas inom »societeten», mest af damerna, under den påföljande veckan och väl ännu längre.

Liksom nyårsafton, utmärkes äfven trettondagsafton ännu i de flesta stockholmsfamiljer såsom en särskild högtidskväll, på hvilken

risgrynsgröt måste förtäras, men plägseden iakttages dock icke öfver alt, och tjugondagsaftonen är väl knapt i något enda stockholmsushu nu mera en högtid, hvaremot tjugondagen själf gärna firas med någon danstillställning. Balerna äro för öfrigt i full gång strax på nyåret, men tilltaga i antal ju längre det lider i januari, företrädda af den stora kungl. balen och balerna i »Innocensen» och »Amaranten».

Trettondagsgossarne eller de »tre vise männen» ha icke varit synlige på senare år, åtminstone icke offentligt, och de slagsmål, i hvilka desse vise män ofta krossade den i form af en papperslykta framställda »stjärnan i österlandet» höra således nu mera icke till Stockholms julnöjen.

* * *

Fettisdagen är en i nya Stockholm nästan alldeles afglömd högtid. På salutorgen samt kanske i aflägsna »magasin», d. v. s. bröd- och mjölkbodar, säljes ett och annat fastlagsris, utstyrdt med färgade fjädrar, men det hör dock nu till undantagen att risen användas, och de skämtsamma upptågen på gatorna, som stundom urartade till slagsmål mellan gatpojkarne, synas nu mera icke till. Fastlagsnöjena för öfrigt höras ej håller af. Men semlan med mandelmassa och mjölk utgör ännu en stående rätt hvarje tisdag intill påsk. Passionspredikningarna i stadens kyrkor onsdagar och fredagar äro förbytta till aftongudstjänster. Det yttre lifvet och de mångfaldiga nöjena ha sin vanliga nutids gång, under det att den enskilda andakten är kanske lika varm och nitisk som fordom.

Så kommer påskveckan. Något synnerligt olik årets öfriga veckor är denna »stilla vecka» väl icke, men gammal plägsed är ännu iakttagen hos många familjer, att man just *då* skall gå till nattvarden, och kyrkorna äro i allmänhet talrikt besökta. Under veckans fyra senaste dagar hållas de kungliga teatrarne stängda, men enskilda skådebanor äro nu mera öppna hela veckan, till och med på långfredagen. Den dagen är ännu stor andlig konsert i Ladugårdslandskyrkan, då Haydns oratorium »Skapelsen» alltid uppföres för fullt tempel. På skärtorsdagen hålles generalrepetition, hvilken är fullständig konsert och besökt af lika mycket folk. Påskdagen öppnas de kungl. teatrarne åter, och då börjar vanligtvis också den långa rad af musiknöjen, som sedan räcker till långt fram på våren.

Påskan har naturligtvis icke samma festliga prägel som julen, men är dock en af många efterlängtd högtid, som gör ett behagligt afbrott i hvardagslifvet och bereder ett par dagars frihet åt dem som bära mödans ok vecka in och vecka ut. I kyrkligt afseende torde

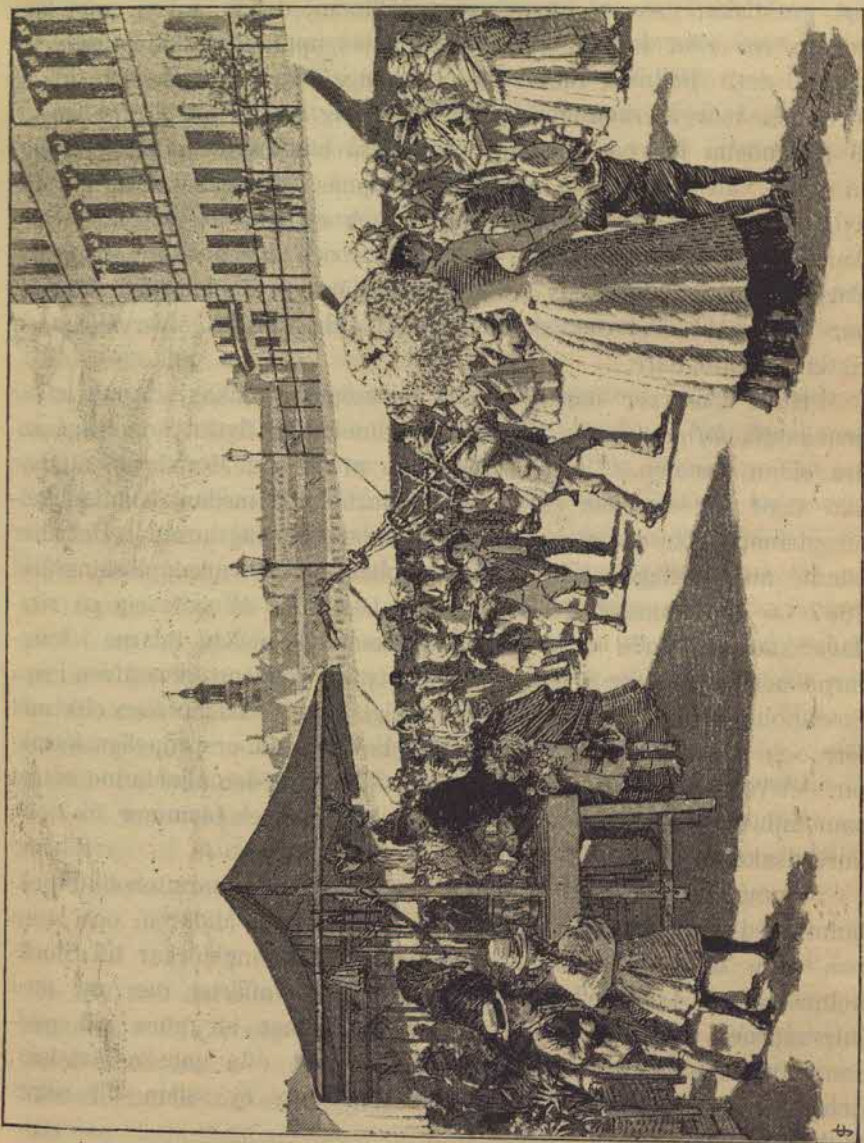
påskfirandet ingalunda stå efter julen. I det afseendet har pingst mindre att betyda, ty den högtiden firas mera i det fria än inom kyrkmurarne, enär man då har att glädja sig åt vårens ankomst. Om pingst ej infaller alt för tidigt, företagas många utflygter i Stockholms omgifningar, och ofta inviges då det stockholmska sommarlifvet, som är så kännetecknande för vår hufvudstad.

Förr invigdes det lifvet långt innan pingst. Då var första maj »årets första sommandag», ehuru då, lika väl som nu, kanske knapt våren hade visat några lifstecken. Nu är den dagens betydelse långt ifrån så stor. Visserligen beger sig ett stort antal stockholmare, i fall väderleken ej är alt för ogynsam, ut till Djurgården. Men den gamla majfesten lefver dock icke mer. Den fina verdens promenad i vagn, garnisonsofficerarnas kårmiddagar och hela det festliga hufvudstadslifvet på Djurgårdsslätten och i Djurgårdsbackarne finnas ej i vår tid. De kungliga synas kanske icke als eller uppenbara de sig i spridda partier och utan ståt. Det är nästan endast på Hasselbacken som det ser festligt ut och där det är fullt med folk. Först efter ett par veckor kommer nu ett slags sommarinvigningsfest, då kungl. familjen brukar visa sig för alt folket på Djurgården och då folkförlustelserna där äro i full fart, men gamle förste maj i dess glada ståt är det icke. Den högtiden, till hvilken unga och gamla förut längtade, då sommardräggerna invigdes och vinterns sparpengar togos fram för att låta Stockholm riktigt slå sig löst, den tillhör minnet endast.

Annorlunda är förhållandet med midsommar. Det är nya Stockholms, liksom det var gamlas gladaste fest, men som icke firas i staden, utan i omgifningarna. Den gamle förelöparen, trefaldighetsaftonen, lördagen efter pingst, som var en del af »folkets», synnerligen tjänstflickornas, drängarnes, äfven gesällernas och i synnerhet garnisonssoldaternes sommarnattfest, har förlorat sitt anseende lika mycket som första maj, kanske ännu mera, och nu för tiden hör man föga talas om trefaldighetsnatten och de blodiga slagsmål, som förr egde rum i en af Stockholms skönaste näjder, vid den idylliska Ugglevikskällan. Alldeles öfvergifven är den näjden visst icke under den natten, och äfven Hagaparken är nog besökt, men det *myckna* folket ser man icke till, och de vilda uppträdena höra åt minstone till undantagen.

Bränvinsflaskan är ej alldeles bannlyst, men hon är kanske icke så stor som förr och förekommer ej i så många exemplar. Är detta goodtemplarnes förtjänst? Möjligtvis! Stigande bildning i allmänhet inom arbetsklassen torde väl göra sitt till. Skolan och arbetareinstitutets föreläsningar äro också faktorer i ett mera hyfsadt folklif. Det är ej mera något folklif, påstås det, men påståendet är ej grundadt på sakförhållande. Tiderna förändras, och vi med dem. Vi äro icke

de samma som stockholmarne för hundra år sedan, men icke gå vi och hänga hufvudet och se gudsnådliga ut, fastän vi icke dansa och slåss på Gröna Lund, taga oss ett rus på Bruna Dörren eller

Löfmarknaden.

lefva i sus och dus i Kolmätargränden. Haga och Brunnsviken finnas lika vackra i våra dagar, och folket roar sig där ännu, om ock på annat sätt. Djurgården är icke utdöd, om ock ej alldeles lik sig. Ej håller vi stänga in oss sommartiden. Vi vistas till och med mycket

mera i fria luften och mycket längre bort än våra förfäder, och syftet är att långt flere stadsbor än förr skola kunna njuta af sommaren i naturen.

Poesien har icke flytt, skulle vi än anse oss själfva så obegrip- ligt praktiska, men vi ha ej någon Bellman, det är saken, som kan genom sin rika inbillningskrafts skönglas uppfatta folklifvet och be- sjunga det. Bellman ha vi haft en gång, några få årtionden, aldrig förr och han återkommer sannolikt aldrig mera, och därför stå de få årtiondena för oss såsom en tid af så hänförande poetiskt folklif, så gladt, att det aldrig mera kan uppnås. Kanske det är för oss nyttigast, att *det* lifvet ej mera finnes och ej har utsigter att förnyas. Anledning till glädje sakna ej häller vi, och den konstgjorda svart- skådningen, som icke ens i literaturen, där den dock brukar husera, har fått makt med oss, skall sannolikt aldrig kunna öfverväldiga en riktig stockholmare.

Huru glad ser han ej ut, då midsommar nalkas! Ännu lefver den gamla *löfmarknaden*, fastän nya Stockholm flyttat honom på an- dra sidan kanalen. Förr bredde han ut sig vid Munkbron, nu har han tagit för sig hela kajen vid Riddarholmen mellan sammanbind- ningsbanan och kanalen, alldeles under riksdagshuset. Det har händt, att riksdagen varit i verksamhet — det var upplösningsåret 1887 — äfven under löfmarknaden. Den som då satte sig på riks- dagsläktaerne, kunde dela sin uppmärksamhet mellan talarne i kam- rarne och lergökarne i löfmarknaden, ty de gökarne lefva äfven i nya Stockholm och äro vid röst. För öfrigt är marknaden föga olik mot förr och har bättre än julmarknaden bevarat sin ursprungliga karak- tär. Äfven här är det visserligen den lilla och den minsta industrien som falbjudes af fattiga mellanhänder, men löf och blommor äro dock hufvudsaken.

Ännu kommer landsbygden dagen före midsommarafton till Stock- holm med grönska. Hela båtlaster anlända från Mälaren, och stora och små, mest små vagnar föra mångfaldiga ungbjörkar till Stock- holms torg. Landtfolket besörjer själf den affären mer än med julgranarne, och uppköparne tyckas ha annat att göra vid mid- sommartiden. Flera mil tillryggaläggas med ofta ganska litet lass, och den kontanta inkomsten inskränker sig ej sällan till några få kronor.

Hela Stockholm är fullt af från skogarne och hagarne i Roslagen och Södertörn uppryckt grönska. Handelsbodar, portgångar, gårds- kyffen prydas med björklöf och blommor. Den gamla seden lefver ännu. Ångslupar, åkaredroskor, kärror och hästar förses med väldiga löfruskor. Det är midsommaren, som egentligen är sommarens bör-

jan, men hvars gamla hederliga namn man ej vill beröfva honom, och midsommargrönskan tränger midt in i staden, men hon lockar också stockholmare bort därifrån.

Så fort ske kan, stänger Stockholm butiken och ger sig ut på landet. Ännu sent på midsommaraftonen plaska ångbåtarna med människolaster från stadens stränder. Alla som kunnat förut komma ifrån ha naturligtvis redan under dagens lopp ilat bort, men det stora flertalet har ej så godt om tid. Det måste vara nöjdt, om det kan på sena aftonstunden anträda färden till sina familjer eller med sina familjer ut till holmarne i skärgården eller Mälaren.

En stockholmare hinner den rätta högtidsstämningen, då han från ångbåtens däck kastar blickarne på de barrskogsklädda holmarne, den ljusa natthimmeln och det klara vattnet, i hvilket luft, strand och ångbåt med skrof och passagerare, kapten, rorsman och alla friska löf-ruskor stå upp och ned och nicka.

Den som ej kan lösgöra sig midsommarafton, begagnar midsom-mardagens första timmar för att skynda till landet. Han far kanske på järnväg, men efter hästar icke så ofta nu för tiden, mest på ång-fartyg, kanske också i segelbåt, ty seglare är stockholmare, i synnerhet söndagsseglare. Vid midsommar känna stockholmarne sig som ljusets äkta söner och döttrar. Då rumla de hela dagen på sol, till och med om det skulle hällregna. Komma de ej längre än till Ladugårdsgärdet, så ha de här lika soligt till långt in på natten bland bevärin-gar och gardister, som valsa med tjänstflickor och flickor från små-bodarne, småsömmerskor och småfolksdöttrar af flera slag. Midsom-mardansen på Ladugårdsgärdet lefver äfven i nya Stockholm, fastän midsommandagen där icke är så festlig nu som under Karl Johans tid, då konungens namnsdag firades med stora parader, defiléer och manövrer på samma »gäle», såsom det heter på det stockholmska folkspråket.

* * *

Det fins en särskild festdag i Stockholm, en dag som visserligen hågkommes i Göteborg och undantagsvis på andra ställen i Sverige, men likväl blott *firmas* i Stockholm och är till hela sin karaktär äkta stock-holmsk. Det är *Bellmansdagen*. Vi ha redan i »Gamla Stockholm» skil-drat den första Bellmansfesten vid Carl-Mikaels-bystens invigning. Unge-fär i samma anda firmas denna fest i vår tid, men har under några år varit mindre högtidlig, till och med föga uppmärksamrad för att sedan åter uppträda såsom en verklig folkfest, i hvilken samhällsklas-serna blandat sig med hvarandra och gemensamt öfverlemnadt sig åt det glädtiga högtidlighållandet af den snillrike nationalskaldens minne.

Under åttiotalet har festen varit kanske lifligare än någonsin förr. På Hasselbacken ha väl tre hundra bricollister infunnit sig, och bland dem ett femtiotal goda sångare. De visa sig en timme eller så på öfra verandan, och nedanför packa sig öfriga stockholmare, angelägna att få höra Par Bricolls utmärkta kör, men någon sång af höres ännu icke. Klockan skrider till sju. Ordensbröderne lemna öfra våningen, hälsa med en vänlig nick bellmanseken och den nyströmska bellmansfiguren samt sätta sig i gång för att tåga till bellmansbysten i en annan del af Djurgården.

Dagen till ära synes en afdelning polismän till häst, prydliga karlar och goda ryttare. Så komma ordenssångarne och hela skaran af bricollister, omgifne och efterföljde af en god del af det öfriga stockholmsfolket. Största antalet har dock samlat sig i närheten af bysten, i en af Djurgårdens skönaste näjder. Minst tio tusen stå där sammanträngda under ekarnes löfhalv, och andra ha lägrat sig på de omgivande slutningarne, många med sina matkorgar och flaskor. På Bellmansro, det väl kända kafét, är hvar enda plats upptagen i trädgården, på verandan och ända upp på taket, och alla dessa människor ha icke kommit till samman utan att förtära något. Punsch och bilinervatten flöda öfver alt. Alla äro glada, skämta och smutta ur sina glas, men inga oordningar förefalla. De många poliskonstaplarna, kommissarierna och polisintendenten ha ingenting annat att göra än att bevittna ett gladt och oförargligt folkliif.

Bellmansbysten är prydd med en storartad krans. Rundt omkring fotställningen linda sig eklöfsslingor. Bak om bysten är uppförd en läktare, hvars bröstvärn är smyckadt med gyllene lyror, löf-slingor och kransar. På den läktaren har ett garnisonsregementes musikkår sin plats och låter höra det ena bellmansstycket efter det andra. De kända och älskade bellmansmelodierna göra stämningen bland folkskarorna ännu lifligare. Nya skaror framvälla oupphörligt från ångslupsstationerna vid Alkärrret och Allmänna gränd, från spår-vagnarne samt i droskor och hyrvagnar och till fots från Strandvägen och Djurgårdsbron. Slätten är fylld med människor, backstigarne vimla af glada bellmansvänner.

Men nu är ordensprocessionen framme vid bysten, och på den inhägnade upphöjningen synes direktör L. Ohlson höja sin taktpinne. Bricollisternas kör frambär i välkända toner sin hyllning åt skaldens minne . . . »Hör, I Orfei drängar» . . . »Upp Amaryllis» . . . »Blåsen nu alla» . . . »Hvem är som ej vår broder mins?» klinga med den underbara blandning af friskt lefnadsmod och vemodig känslofullhet, som utmärker bellmanssången och stämmer det uppmärksamt lyssnande, tätt sammanpackade folket till poetisk andakt. Det är den nordiska

sommarkvällens egendomliga behag i den sköna Djurgårdsnaturen, som blandar sig med dessa toners trollkraft och gör den delen af bellmansfesten till en sann sommarens och sångens högtid. Här är ej »dityrambisk yra» — den kommer kanske senare på natten — utan glad feststämning hos ett folk, som gått ut för att njuta en fri stund och lyssna till de toner som diktats af den skald, hvilken i all sin uppsluppna frihet dock känsligast skildrat naturens skönhet och just *den* natur, som stockholmarens har rundt omkring sig och som han mest älskar. Bellman är stockholmarens skald framför alt. Men äfven andra skalder bringas i vår hågkomst här vid bellmansbysten, där den utmärkte kören stämmer upp »Vårt land», med Josephsons musik till Runebergs ord, samt Wennerbergs »Hör oss, Svea», som så mäktigt talar till fosterlandskänslan.

Sedan den sista sången förklingat, höjes ett lefve för Karl Mikael's minne, och detta lefve föreslås kanske af den gladaste af alla glade ordensbröder, den omtyckte skådespelaren och allmänt afhållne sällskapsbrodern, den ännu i sin lefnads höst vårfriske Svante Hedin. Efter lefveropet kommer kanske såsom illustration till detta ännu en gång »Hvem är som ej vår broder mins?», och den sången sjunges då med blottade hufvuden. Och så hurrarop och fanfarer och mängdens bifallsjubel.

Derpå återvända ordensbröderne till Hasselbacken för att i stora festsalen och på öfra verandan fortsätta festen för minnet af sin förste ordensskald. En del af dem som icke äro bricollister, endast bellmansvänner, stannar kvar i buskarne kring bysten och tuggar i lugn på matkorgens innehåll eller sprider sig ned åt de tysta lunderna i Frisens park, där ej annat ljud höres än en stilla susning i de gamla Djurgårdsekarne, eller vandrar i sakta mak till Rosendal, men det största antalet följer bricollisterna till baka till Hasselbacken, som nu strålar i »ljus och lampors sken», *vårt* århundrades ljus, det elektriska, och våra gaslampor. Hvar enda plats i parken är upptagen, och allas blickar vändas upp till verandan, där sångarne nu utträda och till allmänhetens förtjusning låta höra några friska bellmansstycken, hvilka aflösas af Hasselbackens gardesmusik som naturligtvis också hjuder på bellmansmelodier.

Ordensbröderne draga sig till baka för att intaga sin aftonmåltid i stora salen, hvilken är prydd med Stockholms vapen, omgifvet af flaggor, samt med bellmansstandaret och lefvande växter. Efter måltiden lufta bröderne sig åter på verandan. Ånyo sång och så fyrverkeri och sång. Det sprakar och skallar, frasar och klingar på hela den ljusstrålande Hasselbacken; sångens toner och glasens klang, hornens smattrande och människomängdens skratt och sorl blanda sig

med hvarandra. Det är festligt i sommarnatten, stockholmskt festligt. Men vilja sångarne ännu en gång låta höra sig, varder det så tyst, så tyst där nere bland punschen och bilinervattnet och vid den bekransade bellmansstoden.

Ännu en gång vända sångarne sig från sina beundrare där nere och samlas i salen kring sin stormästare, hvilken i högstämnda ordalag föreslår en skål för föremålet för dagens högtidlighet. Talaren yttrar sig med kraft och värma och ungdomlig klang. Han är ej häller äldre än *åttio* år, ett präktigt exemplar af stockholmslägtet, och, oaktadt han således var med redan i århundradets början, en prydnad för nya Stockholm. Per Olof Bäckström heter han. Amiralitetskammarråd har han varit. Forskare och historisk skriftställare är han, arbetsam och nitisk i det allvarliga sträfvandet, vänlig och glad i den glada vetenskapens tjänst.

Men vi ha kanske icke rätt att höra på den ungdomlige åttiöaringen, vi som icke äro bricollister — det ges verkligen en och annan stockholmare som ej hör till denna lysande orden, men det är mer sällsynta undantag. Det finnes musik, bländande belysning, människomassor, punsch och muntert lif, det ges bellmansfest äfven på annat ställe än Hasselbacken. Djurgården har nu mera ett Tivoli, som också firar nationalskalden och gör det i närvaro af *sex tusen* personer. Äfven där kan man tala om strålände festskrud. Så snart aftonen kommer den 26 juli, tändas tusentals färgade lyktor, som sammanbinda trädgrupperna och slingra sig rundt omkring den måleriska platsen, än högt upp på klipporna, än i hålvägarne, kring terrasserna och kioskerna, på trapporna — öfver alt.

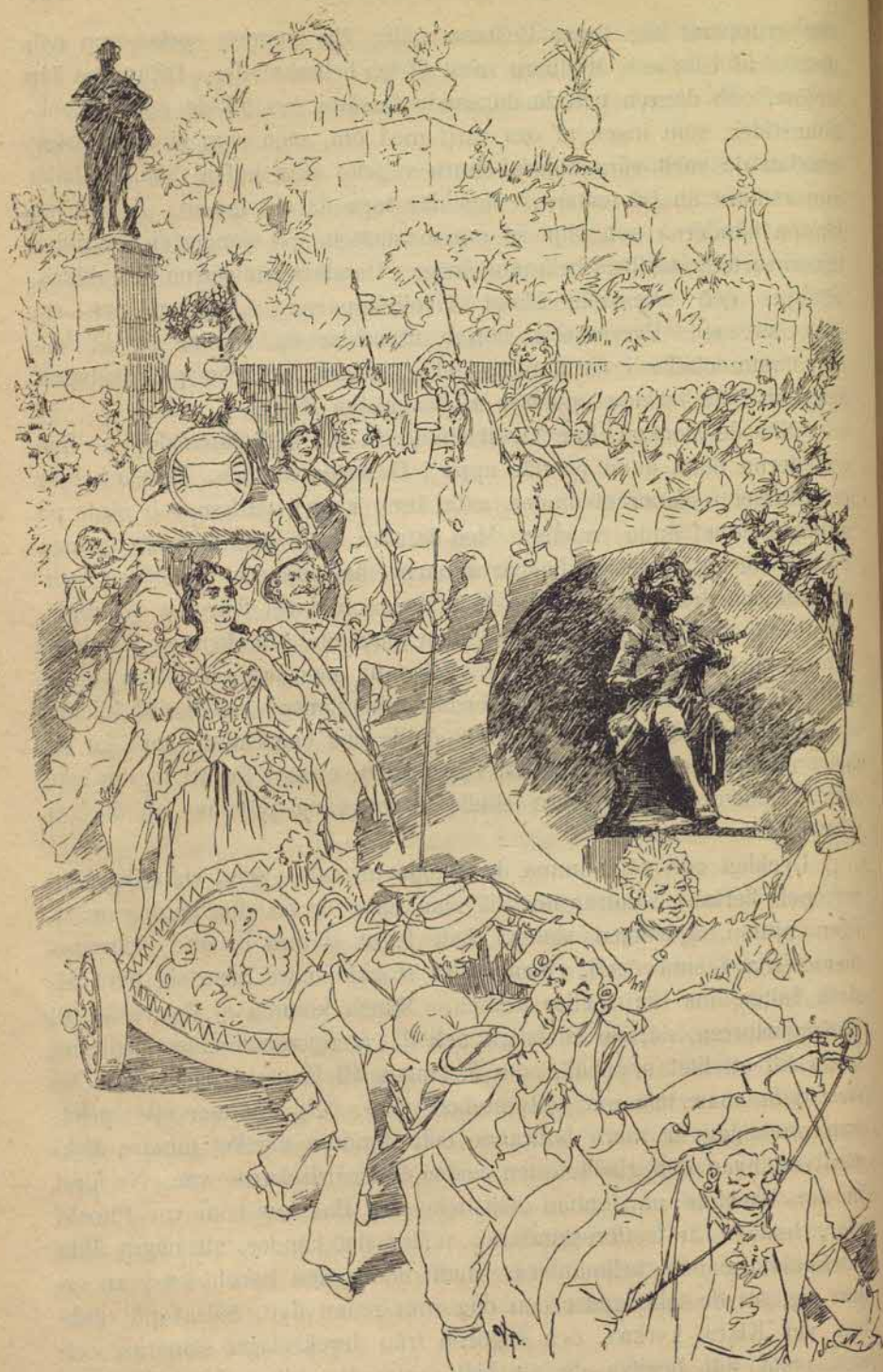
Det går en lystring genom den sorlande hopen. Man öfvergifver de vanliga Tivolinjena och skockar sig till samman på vissa punkter. Man väntar något särskildt. Där borta glimma facklor. Musiken stämmer upp »Mowitz blåste en konsert», och så kommer ett helt långt tåg af bellmansfigurer, företrädda af en skara örlogsgastar och en skock dalkullor. Bacchus tronar segersäll på sin tunna, och kring honom svärma skogsgudar och nymfer med tyrsosstafvar i händerna... »sefirer och Pafos hela makt», och så Ulla Winblad själf i en char, Jörgen Puckel, Mollberg och många andra af de gamla välkända från Bellmans egna dagar och hans egen rika bildningskraft, personer, som han gjort långt mera lifs lefvande än då de lefde — så vida de någonsin lefvat, men som vi förståndigt folk i slutet af adertonhundratalet alltid tycka om att se bland oss, kanske mest för att de äro så olika med oss själfva.

Tåget försvinner, men länge dröjer det ej förr än den lilla teatern lyfter sitt förhänge, och på scenen återfinna vi hela sällskapet, som

där grupperat sig kring Bellman själf. En menuett spelas upp och dansas af Ulla och Mollberg samt öfriga bellmaniader. Drägterna äro trogna, och dansen och de dansande försätta oss till de gamla stockholmstider, som ingen af oss varit med om, men som vi dock älska, emedan de varit våra fäders, ehuru vi icke vilja hafva dem till baka annorstädes än på teatern. Men där taga de sig bra ut. Åskådarne klappa händerna och vilja se om menuetten. Så sjunger en tredubbel manskvartett åtskilliga bellmansånger. Handklappningarna fördubblas, uttänjas och återskalla bland Tivoliklipporna . . . pang! prr—rr! ps . . . ss . . . ss! Fyrverkeriet börjar, utvecklar sig, samlar sig till Bellmans namnchiffer i »briljanterad eld», såsom det heter på konstspråket, och hela trakten upplyses af bengaliska lågor.

När de slockna, har Tivoli slutat sin del af bellmansfesten. Bricollisterna hålla ännu på där uppe i Hasselbackssalen. Många herrar och damer, isynnerhet damer, sitta ännu kvar i parken och vänta på möjligheten af ännu en sång. Men de allra flesta stockholmare springa i kapp för att komma till spårvagnarne, ångsluparne och öfriga hemskaffningsmedel. Ångsluparne få ej taga om bord flere än det reglementerade antalet passagerare, men packade äro de med tätt hopträngde bellmansfirare. Det ser vådligt ut, men bra går det nu såsom alltid, äfven under Skeppsholmsbron. Skorstenens nedvikning klickar ej, och äfven på en bellmansafton skulle den engelsman, som for en hel sommar mellan staden och Djurgården, endast för att se, om icke den där skorstensmanövern skulle någon gång glömmas af, få fara förgäfvess.

Lyckligt och väl komma de många tusende i land vid olika platser, och flertalet vandrar nog till sina hem för att efter en dag »måttligen njuten, hjärtligen slutet» helt lugnt slumra in med bellmansmelodierna i sina öron. Men andra stockholmare anse sig böra avsluta festen hos Berns eller Blanch. Många komma ej längre än till Strömparterren, där de landstigit och där återigen bellmansmelodierna fresta till ett litet uppehåll, som förlänges till långt in på natten. Nu först kan man tala om »dityrambisk yra». Nu kommer efterspelet, som onekligen är mera bullrande och stundom mycket mindre älskvärdt än hvad den glada festen under Djurgårdsekarne var. Nu först är det Bacchus på tunnan och icke den Bacchus som var Phoebi bror, hvilken är festföreståndare . . . Men det händer, att några äkta stockholmare och bellmanianer midt under den bacchiska yran erinra sig, att de icke under den dag som redan flytt, hälsat på »gubben vid Klara kyrka», och ångorna från dryckeslaget skingras, och med tysta fjät begifva de sig helt saktmodigt till grafven, där man tror att Karl Mikael ligger jordad och där akademien rest minnes-

Bellmansfesten i Tivoli.

vården åt den som var den förste innehafvaren af hennes — nittonde stol. Vården har den dagen ej varit glömd: en vacker krans pryder bilden... Om vi skulle sjunga? Dubbelkvartetten höjer ännu en gång, men nu med dämpade röster, »Hvem är som ej vår broder mins?» och den vackra sången susar stilla bland grafvårdarne, i naturens tystnad åter påminnande att »vår broder» aldrig förgätes af den verkliga stockholmare.

* * *

Mellan Bellmansdagen och jul är det en lång, af inga högtider eller ordinarie fester afbruten arbetstid. Lyckligtvis har Stockholm då Svenska segelsällskapets högtidsdag, och öfriga segelsällskaps festliga täflingar, vanligtvis också roddklubbarnes bidrag till de offentliga festerna, men detta hör till idrottsområdet, ett eget kapitel i nya Stockholm.

Då och då firar Stockholm en särskild jubelfest, hälst en hundra-års, åtminstone en femtioårs och i brist deraf kanske en femårs. Jubelfester kunna vi ej undvara. Våra samtida storheter gifva anledning till en mängd jubeldagar, och då de tryta, ha vi de fosterländska minnena.

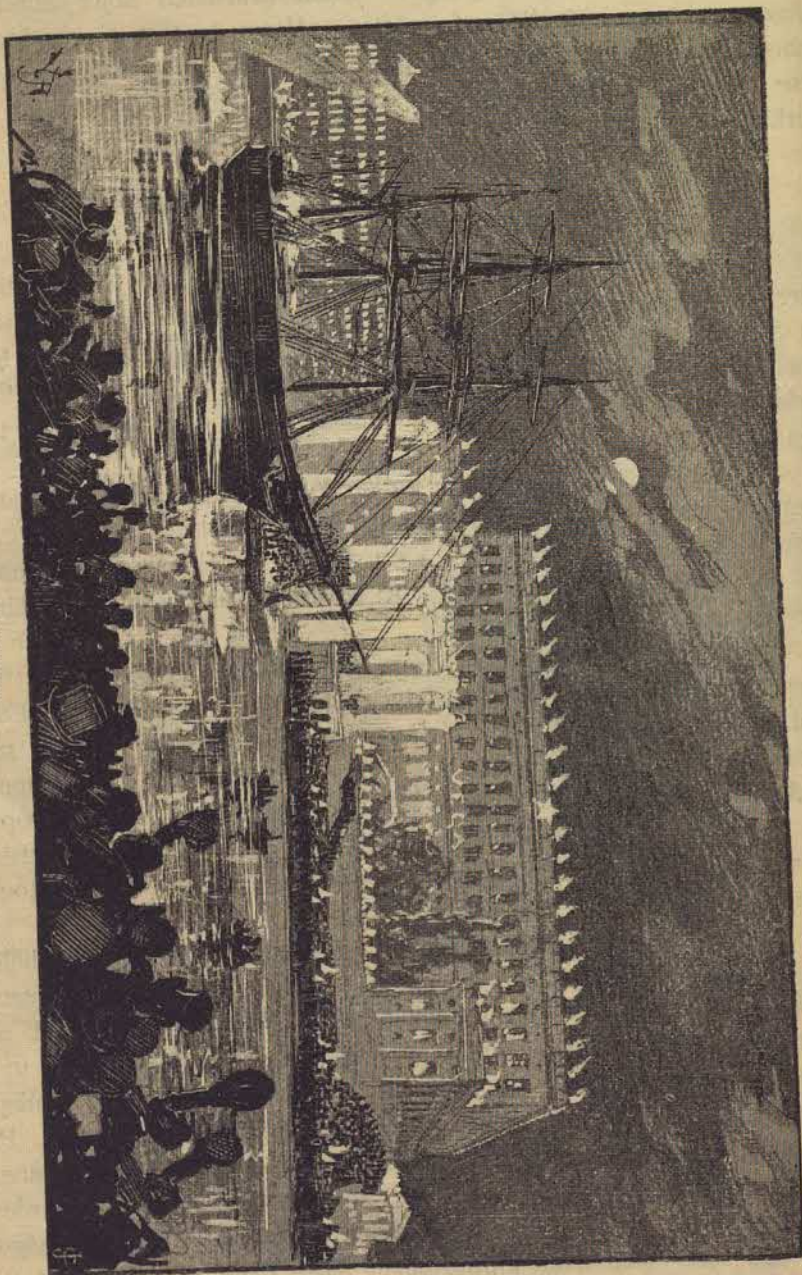
Lyckligtvis har nya Stockholm dess utom haft tillfälle att fira några alldeles särskildt betydelsefulla tilldragelser, och vi ha gjort det med känsla och öfvertygelse. Huru grundligt festade vi icke, när Adolf Nordenskiöld återvände hit från sin farliga och mödosamma nordostfärd och från det därpå följande triumftåget genom Europa!

Den 24 april 1880 skall alltid minnas i den svenska hufvudstadens häfder och i den lefvande arfsäggen gå till kommande stockholmssläkten.

Redan tidigt på dagen voro vi i rörelse. Vi kunde icke hålla oss stilla den dagen. Vega var redan i skärgården. Tillrustningarna i staden voro ej ännu riktigt fulländade. Man arbetade med all ifver, hamrade, spikade, målade, lade ut nya gasledning, satte upp jättekandelabrar, spände ut festmattor, hissade festflaggor. Somliga arbetade, andra sågo på, ingen satt hemma med vanliga sysslor. På middagen gick en stor del af »hela Stockholm» om bord på de många ångare, stora och små, mest stora, som förde oss ut i skärgården till Vegas möte. Vädret var icke vackert. Det var kyligt med något regn och snö. Men hvad gjorde det? Vega hade väl varit med om värre, och icke ville vi visa oss ömtåliga.

Sent på aftonen kom hela flottan åter, med Vega i spetsen och Nordenskiöld och hans käck följelagare om bord. Stockholms ström

var fylld af fartyg, men allt aflopp i största lugn, tack vare hamnkaptanen F. von Sydows förträffliga anordningar. Fartyg vid fartyg,

Vegafesten.

så långt man kunde se, och fullt med folk på hvarje fartyg och fullt med jubel på däck, i vanter och master, och längs alla stränder och

högt upp på södra bärge. Se, detta var stockholmskt! Hvar har man något motstycke?

Vi äro benägna för fester, det har redan antydts och det veta vi alla. Vi förstå också att ställa till sådana. Men en fest så lysande som Vegafesten ha vi väl knapt någonsin förut haft. En sådan belysning kring Stockholms ström har förr icke skådats. Aldrig förr har kungl. slottet erbjudit en så glänsande anblick. Till hela sin omkrets upplyst af marechaller och gaslågor, bar det åt Logårdsidan, den som synes bäst från saltsjön, öfverst en strålande polstjärna, och genom Logården, med dess af gaslågor skimrande vattenkonst, bredde sig ljusfloden alt starkare ned mot strömmen. I denna återspeglades i mångdubbelt antal de otaliga ljusen från den brygga, som man slagit mellan Logårdstrappan och slottet samt på hvilken Nordenskiöld först åter beträdde hemstadens grund. Verkan af denna ljusbyggnad var storartad. Främlingar försäkra, att de knapt någonsin i jordens största samhällen sett något jämförligt med vårt slotts belysning och med triumfbågen vid landstigningstrappan med de åtta höga obeliskerna med namnen på de i Vegafärden deltagande, skimrande i skenet af oräkneliga ljus och slingor af lampor.

Till allmän saknad kunde det mästerverk i pyroteknik, som var uppställt vid Södra Blasiiholmshamnen, en storartad dekoration af några och femtio fots höjd och upplyst af omkring 8,000 ljus, genom ett tillfälligt missöde icke afbrännas. Däremot fröjdade folket sig i hög grad åt det elektriska ljuset från telegrafverkets hus och åt den präktiga dekorationen som å taket af Bolinderska palatset framstälde ryktets genius, lagerkrönande Nordenskiölds bild.

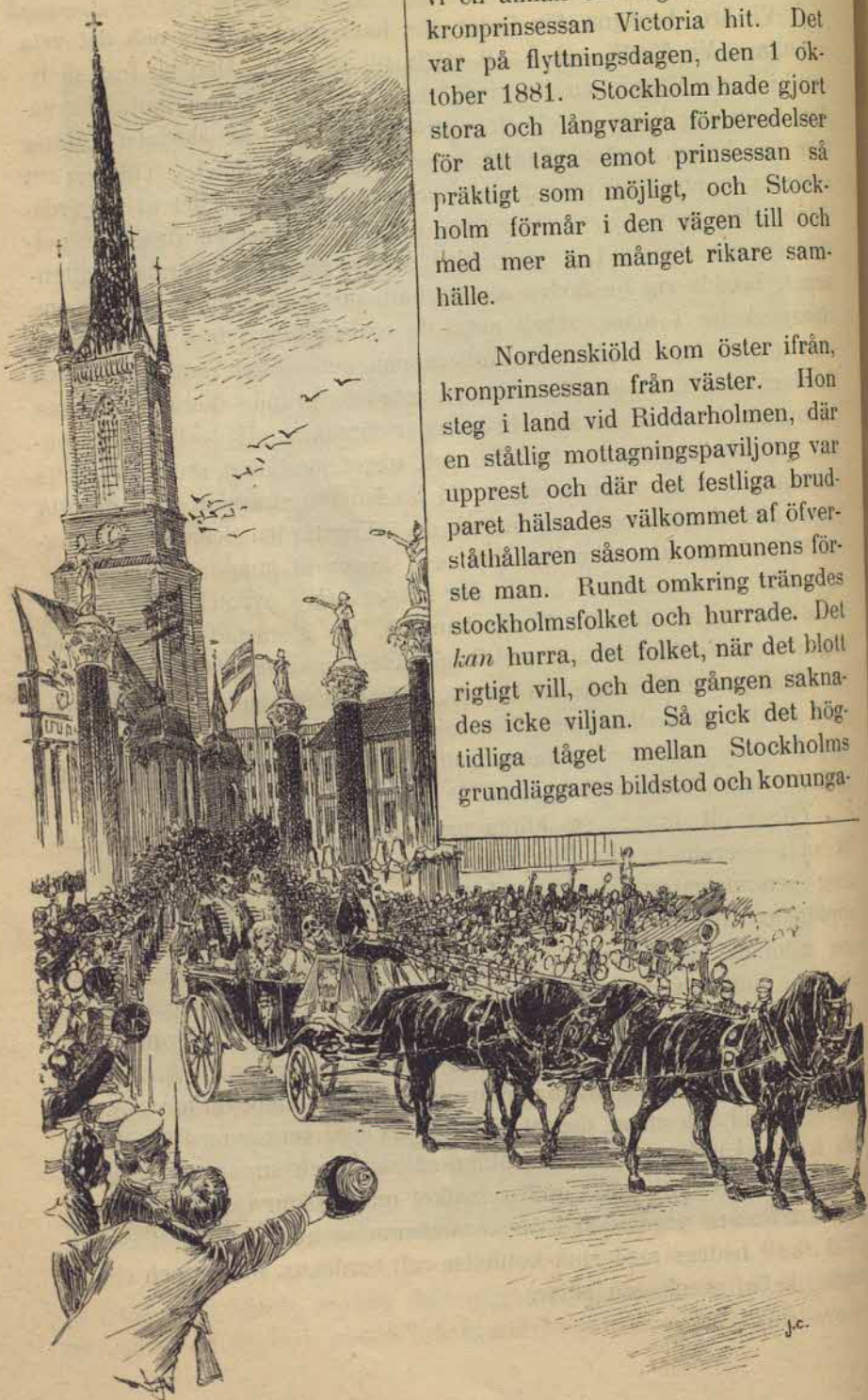
Öfver alt funnos smakfulla prydnader, lämpliga för feständamålet och beundrade af folket, som sedan under en stor del af natten drog genom gatorna och fröjdade sig åt den ära nordostpassagens upptäckare beredt fosterlandet. Det var onekligen en hög stämning den aftonen bland stockholmarne och alla tycktes fullt fatta, hvad festen i själfva verket betydde. Vid sådana tillfällen kan man äfven på gatan lära till dess fördel känna stockholmsfolket. Ty värr är det dock icke alltid så värdigt i sin glädje, som det var den 24 april 1880.

Efter det yttre högtidliga mottagandet, då hela folket var med, firades Nordenskiöld sedermera dag ut och dag in i flera veckor med festätande och festdrickande, af stora offentliga sällskap och små enskilda, alltid på äkta stockholmsmanér, enligt hvilket man ej kan vara tillsammans utan att förtära något och i öfverensstämmelse hvarmed en stor man alltid skall hedras med små kottletter och bordeaux, hjarpe och champagne, kaffe, munk och blålar.

* * *

Halft annat år därefter firade vi en annan offentlig fest. Då kom kronprinsessan Victoria hit. Det var på flyttningsdagen, den 1 oktober 1881. Stockholm hade gjort stora och långvariga förberedelser för att taga emot prinsessan så pråktigt som möjligt, och Stockholm förmår i den vägen till och med mer än månet rikare samhälle.

Nordenskiöld kom öster ifrån, kronprinsessan från väster. Hon steg i land vid Riddarholmen, där en ståtlig mottagningspaviljong var upprest och där det festliga brudparet hälsades välkommet af öfverståthållaren såsom kommunens förste man. Rundt omkring trängdes stockholmsfolket och hurrade. Det kan hurra, det folket, när det blott riktigt vill, och den gången saknades icke viljan. Så gick det högtidliga tåget mellan Stockholms grundläggares bildstod och konunga-

Kronprinsparets intåg.

grafvarnes kyrka. Där funnos väldiga flaggstänger uppresta på hvardera sidan af körbanan. Vid foten af hvarje stång fans en trappformig upphöjning, på hvilken så många som där kunde få rum tagit plats och bildade en lefvande pyramid.

På hvardera sidan om Riddarholmsbron hade man ställt storartade korintiska pelare, och på toppen af hvar och en syntes en allegorisk figur, framräckande en krans.

Mellan och bak om dessa dekorativa välkomsthälsningar trängdes folket och fylde hela Riddarholmstorget, hvarifrån festtåget begaf sig till Vasabron, vid hvars norra ända en storartad Sveastod också bjöd sitt välkommen. Vid Rödabodarnes torg paraderade skolungdomen under gevär, och då färden nalkades Fredsgatan, fylles hörnhuset af denna gata, snedt emot konstakademien, i hvarje fönster i alla våningar med små och stora flickor i ljusa drägter och med blombuketter, den vackraste decorationen af alla under detta festliga intåg. Det var Åhlinska skolans elever som hälsade den unga furstinnan, väckte hennes hjärtliga tacksamhet och framkallade ett sorl af bifall från hela folkmassan.

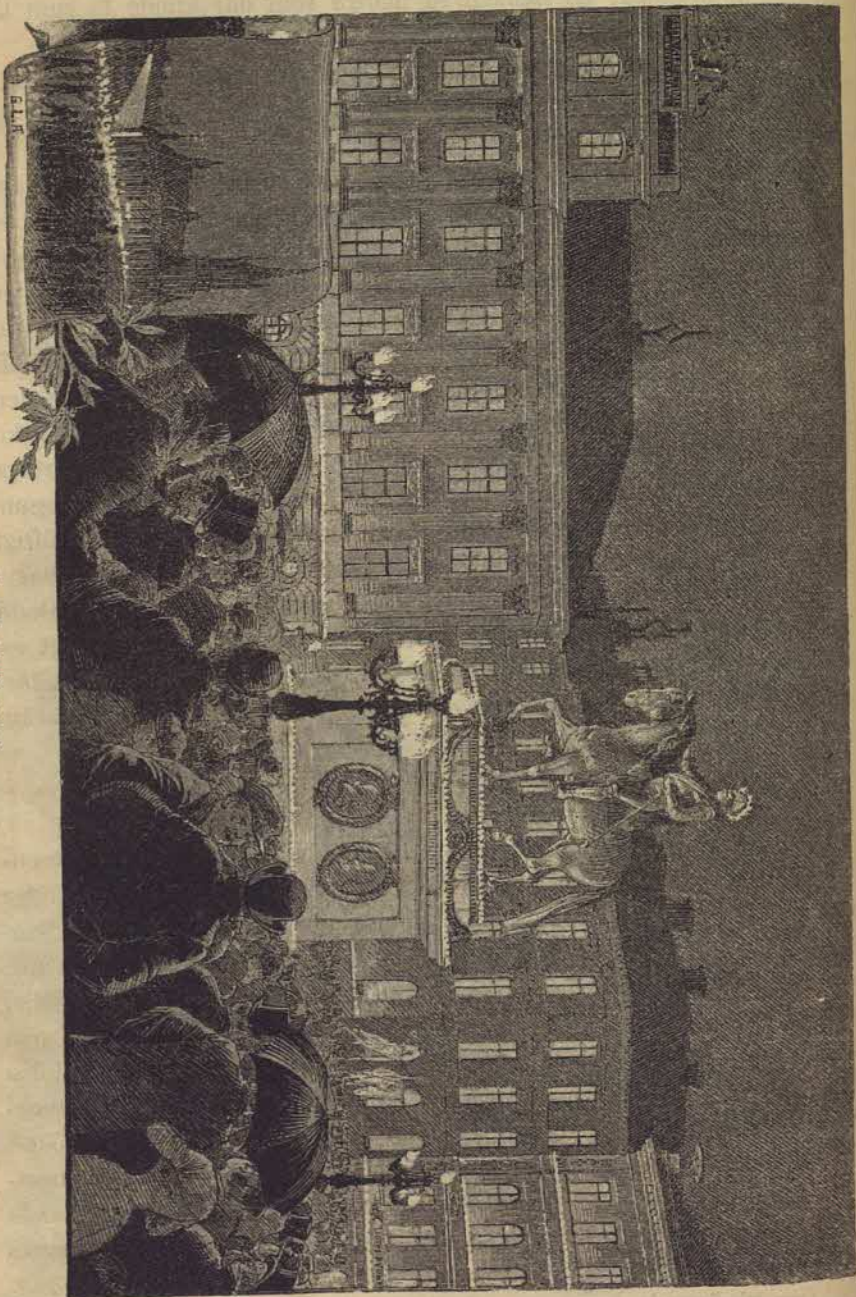
Öfver den med flaggor, blommor och festliga decorationer för öfrigt prydda Fredsgatan samt öfver Gustaf Adolfs torg och den med flaggstänger rikt utrustade Norrbro gick tåget upp i kungaborgen. Detta var på middagen, men dagen var frigifven till festande, och det lediga stockholmsfolket drog i glada skaror genom gatorna samt försummade ej häller på aftonen det präktiga fyrverkeriet som afbrändes vid Blasiholmsholmskajen.

* * *

Vi ha uppehållit oss något vid dessa två fester såsom representativa för nya Stockholm, hvilka de göra mycken heder. Det händer dock, att en del af vårt folk icke alltid visar sig så älskvärdt. Sanningen får icke undandöljas i en skildring, som gör anspråk på att, om ock endast i flyktiga drag, framställa tillståndet i ett samhälle, och vi måste därför, så mycket det än grämer den som älskar nya Stockholm, erinra om de obehagliga uppträderna på Gustaf Adolfs-festen den 6 november 1882 samt om den genom en del af stockholmsfolkets råhet uppkomna olyckan den 23 september 1885 på Blasiholmen, då en af fosterlandets ädlaste döttrar, den stora konstnärinnan hvilken gjort svenska namnet ytterligare aktadt i främmande land, önskade att hvar och en skulle utan kostnad få höra hennes sköna röst och glädjas åt hennes utmärkta sångkonst.

Den skrånande hop, som på Gustaf Adolfs torg den 6 november 1882 på aftonen skämde intrycket af en för öfrigt så vacker och lyckad högtid till minne af den dag, då den store Gustaf Adolf lät

sitt lif för trosfriheten och fosterlandet, ett af Sveriges största minnen, bestod af samma dåliga beståndsdelar, som ej fullt tre år där-

Gustaf Adolfs-festen.

efter åstadkommo så många människors död och spridde vår skam till aflägsna landsändar.

